

Rīgā var iepazīt Dagdas muižnieku devumu

Rīgā Latvijas Nacionālajā bibliotēkā skatāma izstāde "Hilzenu un Buiņicku devums Latgales kultūrvēsturē", kuru bibliotēka izveidojusi pēc Krustpils Vissvētās Trīsvienības katoļu draudzes prāvesta Viktora Nagļa ierosinājuma un ar 8. Saeimas deputāta Andreja Nagļa un Latvijas Kultūrkapitāla fonda atbalstu.

Izstādes tapšanas stāsts esot garš un interesants, "Latgales Laikam" pastāstīja Viktors Naglis.

Vispirms tapusi izstāde, veltīta Borhu dzimtas devumam, kuru šobrīd var aplūkot Varakļānu muzejā. "Pats nāku no Varakļāniem. Kad gatavojos primīcijas dievkalpojuma, iesaistījos Varakļānu pils remontā. Toreiz mēs atradām sienu gleznojumu, un tas bija jauks ierosinājums uzziņāt Borhu dzimtas vēsturi," teica V. Naglis. Atrastie materiāli palīdzējuši izveidot izstādi.

Vēlāk V. Naglis, būdams, Dagdas katoļu draudzes dekāns, meklējis jezuītu tēva, misionāra Mihaēla Rota (1721-1785) kapu. Zem Dagdas baznīcas, kur senākos laikos tika veikti arī apbedījumi, priesteris atrada koka zārku ar koka izgriezumiem, kurā bija mirušais, un pēc apgērba elementiem (īpašas garīdniecības cepures) varēja secināt, ka apbedītais ir priesteris. V. Naglis atminas: "Sākumā nolēmu veidot M. Rotam veltītu izstādi, bet tad sāku pētīt Hilzenu dzimtas vēsturi, jo, pateicoties Hilzeniem, jezuītu misija ienāca arī viņu muižā Dagdā. Jezuītiem, sevišķi M. Rotam, bija liels nopelns latgaliešu laicīgajā un garīgajā literatūrā. M. Rots Dagdā bija atvēris skolu, viņš bija miera misionārs muižnieku strīdos. Bet Hilzeni uzcēluši Dagdas, Pildas, Baltinavas un daudzas citas baznīcas. 1801. gadā Dagdas muižu bija pārņēmuši Buiņicki, tāpēc es aplūkoju arī viņu dzimtas vēsturi. Latvijā, Sēlijā un Latgalē, baltvācu muižnieki Borhi, Hilzeni saglabāja nacionālas vērtības, neļāva notikt rusifikācijai."

Nikolajs Hilzens bija viens no pirmajiem, kurš savus kalpus palaidis brīvībā, un šī ideja vēlāk tika ierosināta Krievijas cāram, tomēr nav guvusi atsaucību.

Izstādē var aplūkot Jana Augusta Hilzena (1702 – 1767) vēsturiskais apcerējums "Inflanty w dawnych swych..." (1750., gadā izdota Viļņas jezuītu spiestuvē), kurā atrodami arī Hilzenu dzimtas arhīva dokumentu noraksti. Turpat var aplūkot Gustava Manteifeļa krāšņais albuma "Terra Marianna" lappuses, kas stāsta arī par Hilzenu uzceltajiem dievnamiem. Izstādē iekļauts arī Kazimira Buiņicka literāro sacerējumu, tulkojumu, zinātnisko darbu almanahs "Rubon 1-X" (Viļņa, 1842 – 1849).

V. Naglis šobrīd pēta poļu grāfu Plāteru dzimtas atstāto mantojumu, kuru varēsīm apskatīt jaunā izstādē.